

Cor Vos houdt ons per e-mail regelmatig op de hoogte van zijn bevindingen tijdens de amfibieën-monitoring van zijn telgebiedje op de Strabrechtse heide. Dat dit ook regelmatig verrassende en leuke waarnemingen oplevert blijkt wel uit onderstaand overzichtje van enkele vroege soorten. Het geeft tevens een aardig beeld van een vreemd verlopen amfibieën-voorjaar.

ENKELE AMFIBIEËN-WAARNEMINGEN OP DE STRABRECHTSE HEIDE

COR VOS

kleine watersalamander

Ik heb enkele dagen achter elkaar de trek van kleine watersalamanders gevolgd over een bepaald zandpad op de heide. Alhoewel amfibieëntrek normaal gesproken 's nachts plaatsvindt zijn al mijn waarnemingen overdag tussen 12:00 en 13:00 uur gedaan. Toch enigszins vreemd, vooral gezien het feit dat het zowel overdag als 's nachts al enkele weken bijzonder droog weer is. Mogelijk dat ze wel overdag moeten trekken omdat de nachten vaak nog erg koud zijn.

- 2 maart (temp. 11°C, 6°C 's nachts): 7 exemplaren, allemaal mannetjes.
- 3 maart (temp. 9°C, 2°C 's nachts): 33 exemplaren, 17 man en 16 vrouw. Ze zijn zo verkleumd dat ik ze op kan pakken, om kan draaien om te seksen en weer terug kan leggen. Ze blijven vervolgens in exact dezelfde houding liggen als waarin ze zijn neergelegd. Op de kop, op de zij, het maakt niet uit. Schijndood lijkt het wel.

Waarschijnlijk heeft dat met de lage temperaturen te maken, al zijn ze op het land natuurlijk sowieso niet de vlugste.

- 5 maart (12°C, 8°C 's nachts): 2 exemplaren, beide vrouwtjes.
- 7 maart (10°C, -2°C 's nachts): 9 exemplaren, 7 vrouw en 2 man.

Klaarblijkelijk had ik een duidelijke piek in de trektijd te pakken. Er lijkt ook systeem in aantallen man en vrouw te zitten: eerst voornamelijk mannetjes, later pas de vrouwtjes.

heikikker

- 3 maart: Eerste exemplaar, trekkend op pad.
- 5 maart: Eerste aarzelende 'blubblub'-geluiden bij het Beuven.
- 10 maart: Meer heikikkers roepend bij het Beuven en Kei ven.
- 12 maart: Eerste homp kikkerdril in Keiven
- 13 maart: Heikikker koor. Op twee plaatsen liggen tesamen zo'n honderd hompen dril in het Keiven. zo'n honderd mannetjes liggen op vrouwtjes te wachten.

Koppeltje gewone padden in amplex, Beuven. Foto: Axel Groenveld

- 14 maart: Behalve mannetjes nu ook voor het eerst dertig amplexen te zien. Een unieke waarneming, nog nooit eerder heb ik zoveel vrouwtjes gezien. De mannetjes zijn intens blauw van kleur.
- 15 maart: Uitsluitend roepende mannetjes weer. Totaal zo'n 125 stuks. Het aantal hompen dril is gegroeid tot 200. We volgen één vrouwtje dat vanuit de pijpenstro aan komt zetten. Zodra ze het water bereikt, wordt ze direct door een mannetje besprongen. Vervolgens zet ze haar eitjes af. Goed te zien allemaal. Zodra de klus geklaard is verdwijnt ze weer uit het water en in de pijpenstrootje. De hele cyclus heeft niet langer dan een klein uur geduurd. Nooit geweten dat de vrouwtjes maar zo kort in het water blijven?! Geen wonder dus dat ik relatief maar zo weinig vrouwtjes zie.
- 18 maart: Alleen nog mannetjes, hompen geroeid tot 250 stuks.
- 21 maart: Op het Keiven is de rust weergekeerd. Alle Heikikkers zijn verdwenen.
- Bij het Beuven wordt nog wel geroepen door een beperkt aantal mannetjes. Hier is geen dril waarneembaar.
- 24 maart: Het dril ontwikkelt zich duidelijk. Er zit al leven in.

Ongelooflijk dat de periode van eiafzet voor de gehele populatie dus niet meer dan twee weken in beslag neemt.

gewone pad

- 10 maart (temp 6 – 10°C): Tijdens een avondlijke fietstocht in de regen over de Strabrechtse heide, krioelt het van de padden die op weg zijn naar het Beuven. Ik tel op drie stukjes van ongeveer honderd meter 250 exemplaren. 95% Hiervan zijn mannetjes.
- 24 maart: Twee weken later!! Wederom een warme avond van 6°C. Op hetzelfde stuk op dezelfde tijd (± 20:00 uur) 300-400 exemplaren. Wederom overwegend (95%) mannetjes. Nauwelijks vijf amplexen. Ondanks goed zoeken in het water nog geen paddensnoeren te vinden. In de tussenliggende twee weken was het erg droog en zonnig weer, waarbij de nachten zeer helder en koud waren. Dus waarschijnlijk waren de mannetjes wel al naar het water getrokken tijdens de laatste regenachtige nachten van begin maart, maar waren de omstandigheden daarna zo slecht dat de vrouwtjes niet kwamen en het ook voor voortplantingsactiviteit te koud en droog was..

MEREL ALS PREDATOR VAN DONDERKOPJES

Gooke Lagaay & Frans Hagedoorn

In het centrum van Oegstgeest, bij Leiden, werden afgelopen zomer merels waargenomen, die het voorzien hadden op amfibieënlarven. Op een binnenterrein van ca. 2800 m², bestaande uit deels beschaduwde achtertuinen, omzoomd door woonhuizen en winkels, bevinden zich enkele royale tuinvijvers. Hierin vindt op grote schaal succesvolle voortplanting plaats van de kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker.

De oase herbergt echter ook een familie merels. Zowel mannetje als vrouwtje merel foerageren op de stenen randen van de vijvers. Wanneer er een donderkopje aan het oppervlak verschijnt wordt deze uit het water gelepeld en verorberd. De indruk bestaat dat de in juni uitgevlogen jongen van de vogel het jachtgedrag van de ouders afkijken, of

andersom dat vader en moeder de kinders wijzen op deze lucratieve prooi en jachttechniek.

Opvallend is dat vaak ook dode of half aangevreten larven op en langs de randen van de vijver worden aangetroffen. We hebben dit niet nader onderzocht, maar mogelijkerwijs worden kikkervisjes van de bruine kikker wel gegeten en worden paddenvisjes van de gewone pad uitgespuugd, omdat deze klaarblijkelijk veel giftiger en onsmakelijker zijn.

Ook is het waargenomen dat de merels volwassen salamanders uit het water vissen, maar die werden halverwege de vlucht weer losgelaten. Langs de randen van de vijvers worden ook lege huisjes van waterslakken gevonden. Ook deze staan op het menu van de merel.

'GROENE KIKKER' EET HUISMUIS

Ronald Laan

Zaterdag 16 augustus zat ik op het terras in mijn tuin in Leersum, toen mijn aandacht werd getrokken door een onsamenvattend geritsel onder een braamstruik bij een vijvertje. Op het moment dat ik ter plekke was sprong een groene kikker terug de vijver in (wijfje, geschatte lengte 10 cm, type 'esculenta'). Uit haar bek, die ze onder water

hielt, stak een kop van een volwassen huismuis. In het begin bewoog de muis nog, daarna werd deze verder doorgeslikt. Het gehele tafereel duurde slechts enkele minuten. De kikker was een dag later nog in goede doen, wel twee maal zo dik als normaal.